

**АРКАДИЙ СТРУГАЦКИ, БОРИС
СТРУГАЦКИ
ПЕРЕЦ**

Превод от руски: Агоп Мелконян, 1991

chitanka.info

Из неиздадената у нас част „Перец“ на романа „Охлюв по стръмното“

— Аз мисля, че са сънища — промълви някъде отгоре добродушен бас. — Аз по себе си знам, понякога от сънищата остават твърде неприятни последици. Може да настъпи парализа. Не можеш да мърдаш, не можеш да работиш. После минава. Трябва да порботиш. Защо да не порботиш? И всички последици се разтварят в това удоволствие.

— Ах, не мога да работя — възрази капризен тънък глас. — Всичко ми е писнало. Винаги едно и също: желязо, пластмаса, бетон, хора. Наситих им се ей до тук. За мене няма вече никакво удоволствие. Светът е толкова прекрасен и пъстър, а аз седя на едно място и умирам от скука.

— Ами да беше си сменила мястото — обади се отдалеч някакво свадливо старче.

— Лесно е да се каже — смени си мястото. Аз и сега не съм си на мястото и какво — пак ми е тъжно.

— Остави! — ревна метален глас. — Празни приказки! Едно и също — няма нищо по-прекрасно! Постоянен прицел. Ясно ли е? Повтори!

— Ех пък и вие с вашите команди...

Няма съмнение, говорят машините, Перец не ги виждаше и не можеше да си ги представи, но се дивеше, сякаш се е скрил под тезгяха на магазин за играчки и слуша как разговарят играчките, познати от детските години, само че огромни и затова страшни. Този истеричен тънък глас е, разбира се, на някоя петметрова кукла Жана. Тя имаше пъстра рокля от тюл, дебело розово неподвижно лице с прикачени очи, шишкави, нелепо разтворени ръце и крака със залепени пръсти. А басово говори мечето, исполински Мечо Пух, едва побиращ се в контейнера, незлоблив, рошав, целият в стърготини, кафяв, със стъклени копчета за очи. И останалите са играчки, но Перец още не разбираше кои.

— Мисля, че все пак трябва да порботиш — изръмжа Мечо Пух. — Ти, миличко, не забравяй, че тук има същества, на които не им е провървяло колкото на теб. Градинарят например. Той много иска да работи. Но на — седи тук, умува ден и нощ, защото още няма

разработен план. Ала някой да го е чувал да се оплаква? Еднообразната работа е също работа. Еднообразното удоволствие е също удоволствие. И не е повод да говориш за смъртта и тем подобни.

— Ах, вас човек не може да ви разбере — рече куклата Жана. — Ту сънищата са причина, ту не знам какво. А аз имам предчувствия. Място не мога да си намеря. Знам, че ще има страхотен взрив, цялата ще се разпадна на дребни пръски и ще се изпаря. Знам го, виждала съм го...

— Остави! — гракна металният глас. — Не понасям! К'во разбирате вие от взривове! Вие можете единствено да бягате към хоризонта с определена скорост и под определен ъгъл. И тогаз онзи, който трябва, ще ви настигне на всякакво разстояние и ще има истински взрив, а не някаква си интелегентска пара. Но няма онзи, който трябва, съм аз? Никой не може да каже, пък и да може, няма да успее. Аз знам какво говоря. Ясно ли е? Повтори!

Много тъпа самоувереност. Сигурно е огромен танк с пружина. Със същата тъпа самоувереност той прегازی с гумените си вериги наредените обувки.

— Не знам какво имате предвид — рече куклата Жана. — Но ако аз дойдох тук при вас, при единствените близки за мен същества, това още не значи, че ще се затичам заради нечие удоволствие към хоризонта под определен ъгъл. И изобщо моля да обърнете внимание, че не разговарям с вас... Ако пък става дума за работа, аз не съм болна, аз съм нормално същество и на мен са ми необходими удоволствия, както на всички вас. Но то не е работа, въпросното фалшиво удоволствие. Аз чакам моето, истинското, а него го няма и няма. И не знам къде е причината, а когато започна да мисля, измислям единствено глупости... — и тя изхлипа.

— Е... — изръмжа Мечо Пух. — Общо взето да... Разбира се... Обаче... Хм...

— Правилно! — отбеляза някакво ново гласче, звънко и весело. — Момичето е право. Истинска работа няма.

— Истинска работа, истинска работа! — ядосано изскърца старчето. — Изведнъж цели съкровища от истинска работа. Елдорадо! Рудниците на цар Соломон! Ей ги, ходят около мен със своите болни вътрешности, със своите саркоми, със своите възхитителни фистули, със своите апетитни аденоиди и апендикси, накрая — с простия, но

толкова възхитителен кариес! Дайте да си говорим откровенно. Те ни пречат, те не ни дават да работим. Аз не знам къде е причината, може би отделят някаква особена миризма, или излъчват неизвестно поле, но когато са редом с мен, ме прихваща шизофренията. Раздвоявам се. Едната ми половина жадува наслаждения, напъва се да се захване и направи необходимото, сладостното, възделеното, а другата изпада в прострация и набива своите вечни въпроси: а струва ли си, а защо, а морално ли е?... Ето вие, за вас говоря, какво работите?

— Аз ли? — попита Мечо Пух. — Естествено... Че как иначе? Изненадан съм да го чуя точно от вас, не очаквах... Аз завършвам проектирането на въртолет и после... Аз ви разказах, че създадох превъзходен буксир, изпитах такава наслада... Според мене вие нямате основание да се съмнявате дали работя...

— Ама аз не се съмнявам, не се съмнявам — изскърца старчето. (Гнусно такова, дрипаво старче, нито маг, нито астролог, в черно плюшено наметало със златисти пайети.) — Само че ми кажете къде е този буксир?

— И представа нямам... Откъде да знам? Не ме засяга. Сега ме интересува въртолетът.

— Точно за това е думата! — каза Астролога. — Не го засягало! Вие от всичко сте доволни. На вас никой не ви пречи. Даже ви помагат! Ами вие направо се родихте със този буксир! Умряхте от кеф и хората веднага ви го взеха, че да не се отвлечате. Пък вие го питате помагат ли му хората, или не.

— На мен ли? — изригна танкът. — Лайнарска работа! Когато някой излезе на полигона и реши да се поразмотава, да продължи удоволствието, да си поиграе, да вземе на мушка азимутната или, да речем, вертикалната вилка, ония вдигат шум и дандания, надават вик, от който ти става противно. Но нима съм казал, че въпросният някой съм аз? Не! Не чакайте това от мен. Ясно ли е? Повтори!

— И аз, и аз също! — закрепця куклата Жана. — Колко пъти съм си мислила: защо съществуват те? Всичко в света си има смисъл, нали така? А те според мен нямат. Сигурно не съществуват, сигурно са халюцинация. Когато се опиташ да ги анализираш, да вземеш проба от долната им част, от горната, от средната, задължително се натъкваш на стена, или се разминаваше нея, или заспиваш...

— Те несъмнено съществуват, глупава истеричко! — измърмори Астролога. — Те си имат и долна част, и горна, и средна, и всички тези части са пълни с болести. Аз не познавам нищо по-възхитително, никое друго същество не носи в себе си толкова обекти на наслада, както хората. Какво разбирате под смисъл на тяхното съществуване?

— Я стига сте усложнявали! — каза звънкото весело гласче. — Те са просто красиви. Истинско удоволствие е да ги съзерцаваш. Е, не винаги, разбира се, но представете си градина. Колкото и прекрасна да е тази градина, без хората няма да е свършена, няма да е цялостна. Хората от какъвто и да е вид трябва да я съживяват. Нека да са малките хора с големи крайници, които никога не крачат, само бягат и хвърлят камъни... или средните хора, които късат цветята... все едно. Нека дори да са косматите хора с опашки, дето тичат на четири крака. Без тях градината не е градина.

— Става ти мъчно като слушаш такава глупост — заяви танкът. — Тъпо! Градините влошават видимостта, а що се отнася до хората, те винаги пречат на нещо и за тях нищо хубаво не може да се каже. Във всеки случай си струва да дадеш един хубав залп в съоръжението, в което кой знае защо се намират хора, и тогава ти минава всякакъв мерак за работа, доспива ти се, и всеки, който го направи, заспива. Естествено не го казвам за себе си, но ако някой го беше казал за мен, нима щяхте да възразите?

— Напоследък често говорите за хората — отбеляза Мечо Пух. — За каквото и да започнем разговор, вие непременно го обръщате за хората.

— А защо пък не? — веднага се заяде Астролога. — Вас какво ви засяга! Вие сте опортюнист! Щом ни се говори, ще говорим, без да искаме разрешение от вас.

— Моля, моля — тъжно отвърна Мечо Пух. — Просто по-рано говорехме главно за живите същества, за насладжението, за помислите, а сега забелязвам, че хората заемат все повече място в нашите разговори, а значи — и в нашите мисли.

— Всички вие сте крайно глупави в съжденията си — рече Астролога. — Например градинарят. Надявам се, вие разбирате, че съм достатъчно обективен, за да съпреживявам удоволствията на моите другари. Вие обичате да садите дървета и да планирате паркове. Прекрасно! Съпреживявам. Но кажете, за Бога, какво общо имат тук

хората? Какво общо имат хората, които вдигат крак до дървото, или ония, които правят същото по друг начин? Долавям някакво нездраво естество. Това е все едно като оперираш сливици, да искаш — за пълнота на удоволствието — оперирания да бъде омотан в шарен парцал...

— Вие просто сте безчувствен по природа — отбеляза Градинаря, но Астролога не го слушаше.

— Или пък вие — продължи той, — вие постоянно размахвате своите бомби и ракети, вие изчислявате предварения и лудувате с целеуловители. Не ви е все едно дали има хора и съоръжения. Добре, но би трябвало повече да мислите и за другите, за мен например. Да зашиваш рани! — произнесе той мечтателно. — О, не можете да си представите какво е това да зашиваш добре разпорен корем...

— Пак за хората, пак за хората — съкрушено рече Мечо Пух. — Седма вечер говорим само за хората. Не разбирам защо, но явно между вас и хората се е зародила някаква засега неопределена, но съвсем здрава връзка. Природата на тази връзка ми е съвсем неразбираема, ако не броим вас, докторе, за когото хората са необходим източник на удоволствия... Изобщо ми изглежда нелепо и според мен е време...

— Остави! — изръмжа танкът, — още не време.

— Какво? — попита Мечо Пух объркано.

— Още не е време, казвам! — повтори танкът. — Някои, разбира се, са неспособни да осъзнаят време ли е, или не, някои — аз няма да ги назовавам поименно — даже не осъзнават, че такова време трябва да дойде, но все пак нещичко знаят абсолютно точно: неизбежно ще дойде време, когато да се стреля по хората в съоръженията ще е не само възможно, но даже и необходимо! А който не стреля, той е враг! Престъпник! Да се унищожи! Ясно ли? Повтори!

— Подозирах нещо подобно — с неочаквано благ глас произнесе Астролога. — Разкъсани рани... Газова гангрена... Радиоактивни обгаряния трета степен...

— Всички те са призраци — въздъхна куклата Жана. — Каква тъга! Каква печал!

Публикувано във вестник „Нова Орбита“, брой 23/1991 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.